

Başvuru Numarası	: 2023/2447
Toplantı Tarihi/Sayısı	: 12.12.2024/48
Karar Numarası	: 2024/1248
Başvuran	: B.T.
Başvuran Vekili	: -
Adres	: -
Muhatap Kurum/Kişi	: Beyoğlu İlçe Emniyet Müdürlüğü
Muhatap Adres	: -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın; katılım sağladığı İstanbul ili Galatasaray Meydanı'nda gerçekleştirilen toplanma eyleminde kolluk kuvvetlerinin orantısız güç kullanımına maruz kaldığı ve aynı eylemde ağabeyinin polis tarafından darp edildiği gerekçeleriyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. Babasının 1995 yılında gözaltında kaybedildiğini, bu duruma ilişkin olarak hem ulusal yargıda hem de Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde (AİHM) hak arama yoluna başvurduklarını fakat mağduriyetlerinin giderilmediğini,

b. Gözaltında kaybedilen kişilerin akıbetini öğrenmek ve zorla kaybedilme dosyalarında zamanaşımın kaldırılması amaçlarıyla kayıp yakınlarının 28 yıldır Galatasaray Meydanı'nda toplanma faaliyeti gerçekleştirdiklerini, bu faaliyet ile konuya dair kamuoyu farkındalığı oluşmasının ve adaletin sağlanmasının amaçlandığını,

c. Babasının kaybolmasından bu yana ailesi ile birlikte anılan eylemlere katıldığını, söz konusu eyleme 1999 yılında ara verildiğini, 2009 yılında ise yeniden başlanıldığını, 18/8/2018 tarihine kadar her hafta söz konusu eylemi gerçekleştirebildiklerini, 25/8/2018 tarihinde eylemin Beyoğlu Kaymakamlığı tarafından yasaklandığını ve o tarihten bu yana çeşitli sebeplerle toplanmalarının yasaklanmaya devam edildiğini,

ç. 25/8/2018 tarihinde gözaltına alınan ve Anayasa Mahkemesine (AYM) bireysel başvuruda bulunan *Maside Ocak Kışlakçı* (AYM, B. No: 2019/21721, 16/11/2022) ile *Gülseren Yoleri* (AYM, B. No: 2020/7092, 29/3/2023) kararlarından sonra kayıp yakınlarının her cumartesi Galatasaray Meydanı'nda toplanmalarının kolaylaştırılması için Beyoğlu Kaymakamlığına dilekçe verdiklerini fakat dilekçelerine herhangi bir cevap alamadıklarını,

d. Kendisinin, diğer kayıp yakınlarının ve insan hakları savunucularının her hafta eylem için meydana bir araya geldiklerini ve yasaklama kararları nedeniyle gözaltına alındıklarını,

e. 14/10/2023 tarihinde kendisinin, diğer kayıp yakınlarının ve insan hakları savunucularının Galatasaray

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Meydanı'na gitmek istediklerini, anılan meydana ulaşmadan kolluk güçleri tarafından önlerinin kesildiğini, çok kısa bir süre içinde topluluğu bir çember içine aldıklarını, Beyoğlu Kaymakamlığının etkinlik yasaklama kararı aldığı ve yakalama işleminin yapılacağı duyurulduğunu,

f. Dağılmak için çemberin açılmasını talep ettiklerini fakat çemberin açılmayarak yakalama işleminin başlatıldığını,

g. Çemberin içinde yakalama işlemi devam ederken kolluk güçlerinin, ağabeyi A.T. ile tartışmaya başladığını ardından ağabeyinin polis tarafından darp edildiğini,

ğ. Ağabeyinin darp edilmesine tepki gösterdiği için bir polis memurunun kendisine şiddet uyguladığını,

h. Başvuru dilekçesinde sunduğu videodan anlaşılacağı üzere; kadın bir polis memuru tarafından herhangi bir direnç göstermeden elleri kelepçelenirken, başka bir polis memurunun müdahale bulunarak ters kelepçe takılması talimatı verdiğini,

ı. Kendisinin direnmediğini ve ters kelepçe takılmasını gerektirecek bir durum olmadığını anlatmaya çalıştığını bu sırada aynı polis memurunun kolunu sert bir şekilde bükerek ters çevirdiğini,

i. Duyduğu acı nedeniyle "*Yapma direnmiyorum. Kolum ağrıyor.*" "*kolumu kırıyor*" "*direnmiyorum neden ters kelepçe takıyorsunuz.*" diyerek bağırdığını ve bu esnada polis memurunun "*bağır bağır daha çok bağır*" diyerek daha sert müdahalede bulunduğunu ve bileğine üst üste altı kelepçe takıldığını iddia etmektedir.

3. Muhatap Beyoğlu İlçe Emniyet Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle;

a. 14/10/2023 tarihinde gerçekleşen toplanmaya ilişkin söz konusu bölgenin görüntüsünü alan kameranın kayıt yaptığı hard diskin belirli kapasitede görüntü saklaması, kapasitesi dolduğunda otomatik olarak en eski görüntüyü silip yerine yeni görüntüyü kaydetmesi sebebiyle görüntülerin İlçe Emniyet Müdürlüğünden temin edilemediği,

b. Buna ek olarak ilgili bölgede yer alan iş yerlerinden kamera görüntü kayıtlarının talep edildiği fakat iş yerlerinin de ilgili tarihe ilişkin kayıt bulundurmadığını bildirdiği,

c. İstanbul İl Emniyet Müdürlüğü'nün kamera kaydı görüntülerini sunduğunu ve bunun dosyaya eklendiği,

İstanbul İl Emniyet Müdürlüğü tarafından sunulan tahkikat dosyasında yer alan yakalama tutanağında;

ç. 14/10/2023 tarihinde saat 12.00'de İnsan Hakları Derneği'nin Galatasaray Meydanı'nda *Cumartesi Anneleri 966. Haftasında* konulu basın açıklamasının yapılacağı bilgisinin edinildiği, 13/10/2023 tarihinde saat 17.00'de tebligat için İnsan Hakları Derneği İstanbul Şubesine gidildiği, kendilerini karşılayan kişinin yetkili biri olmadığını belirtmesi üzerine dernek yöneticilerinin tebligat için arandığı,

d. Dernek yöneticilerinden olan G.Y.'ye tebligatın içeriğine dair bilgi verildiği, Y.'nin şehir dışında olduğunu belirttiği ve tebligatı 14/10/2023 tarihinde saat 12.00'de Galatasaray Lisesi önünde imzalayabileceğini bildirdiği, 14/10/2023 tarihinde saat 11.00 civarında Galatasaray Meydanı ve çevresinde kolluk personeline gerekli önlemlerin alındığı, 11.30'da İstiklal Caddesi'nde 25 kişilik bir grubun toplandığı, ilgili gruba Beyoğlu İlçe Kaymakamlığının ilgili kararının tebliğ edildiği,

e. Gruba üç defadan fazla ve belirli aralıklar dahilinde olmak üzere tamamının duyabileceği şekilde dağılmaları yönünde gerekli uyarının yapıldığı, gruba dağılmaları için belirli bir sürenin tanındığı ve dağılabilecekleri yönün gösterildiği fakat grubun dağılmadığı ve açıklama yapmaya devam ettiği bunun üzerine kolluk personelinin gerekli güvenlik önlemlerini aldığı, grubun cinsiyet özellikleri gözetilerek mukavemette bulunan, zorluk çıkaran ve direnen gruba nispeten artan oranda kademeli olarak zor kullanıldığı ve yakalama işleminin gerçekleştirildiği,

Beyoğlu İlçe Emniyet Müdürlüğünün Beyoğlu Kaymakamlığına gönderdiği yazıda;

f. Sosyal medya üzerinden edinilen bilgi sonucu, 14/10/2023 tarihindeki toplanma faaliyetinden haberdar olunduğu, 2023 yılı içerisinde İstanbul ili sınırları dahilinde toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenlenebilecek alan ve güzergahların 8/10/1983 tarihli ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu hükümleri gereğince Valilik Makamının 373162 ve 390438 sayılı Olur'u ile belirlendiği ve İstanbul Valiliğinin internet sitesinde ilan edildiği,

g. Beyoğlu ilçesinde yoğun araç ve yaya trafiğinin bulunması, daha önceki yıllarda yaşanan olumsuz olaylar nedeniyle anılan kararda Taksim Meydanı ve İstiklal Caddesi de dahil olmak üzere Beyoğlu ilçesinde hiçbir yerin toplantı, gösteri ve yürüyüş alanı olarak belirlenmediği, 2911 sayılı Kanun'un *"Toplantı ve gösteri yürüyüşü yer ve güzergâhı"* başlıklı 6'ncı maddesinde; *"Toplantı ve gösteri yürüyüşleri, tüm il ve ilçe sınırları içerisinde aşağıdaki hükümlere uyulmak şartıyla her yerde yapılabilir. İl ve ilçelerde toplantı ve gösteri yürüyüşü yer ve güzergâhı, kamu düzenini ve genel asayişini bozmayacak, vatandaşların günlük yaşamını aşırı ve katlanılmaz derecede zorlaştırmayacak şekilde ve 22'nci maddenin birinci fıkrasında sayılan sınırlamalara uyulması kaydıyla Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulunan siyasi partilerin il ve ilçe temsilcileri ile güzergâhın geçeceği ilçe ve il belediye başkanlarının, en çok üyeye sahip üç sendikanın ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının il ve ilçe temsilcilerinin görüşleri alınarak mahallin en büyük mülki amiri tarafından belirlenir. İl ve ilçenin büyüklüğü, gelişmişliği ve yerleşim özellikleri dikkate alınarak birden fazla toplantı ve gösteri yürüyüşü yer ve güzergâhı belirlenebilir."* hükmünün yer aldığı,

ğ. Mezkûr Kanun'un *"Kanuna aykırı toplantı ve gösteri yürüyüşleri"* başlıklı 23'üncü maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde 6'ncı maddede belirtilen yer ve güzergâhlar dışında toplantı, gösteri ve yürüyüşlerin kanuna aykırı sayılacağına hüküm altına alındığı, 2911 sayılı Kanun'un *"bildirim verilmesi"* başlıklı 10'uncu maddesinde yer alan uygun bildirim Valilik veya Kaymakamlığa verilmediği,

h. Anayasa'nın *"Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı"* başlıklı 34'üncü maddesinde toplanma ve gösteri yürüyüşünün sınırlanma sebeplerinin sayıldığı, buna ek olarak 2911 sayılı Kanun'un *"Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı"* başlıklı 17'nci maddesinde *"Bölge valisi, vali veya kaymakam, millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlığın ve genel ahlâkın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla belirli bir toplantıyı bir ayı aşmamak üzere erteleyebilir veya suç işleneceğine dair açık ve yakın tehlike mevcut olması hâlinde yasaklayabilir."* hükmü ile 18/6/1949 tarihli ve 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu'nun *"Kaymakamların hukuki durumları, görev ve yetkileri"* başlıklı 32'nci maddesinde; *"İlçe sınırları içinde huzur ve güvenliğin, kişi dokunulmazlığının tasarrufa mütaallik emniyetin, kamu esenliğinin sağlanması ve önleyici kolluk yetkisi kaymakamın ödev ve görevlerindedir. Bunları sağlamak için kaymakam gereken karar ve tedbirleri alır."* hükmünün yer aldığı,

ı. *Cumartesi Anneleri* olarak bilinen oluşumun çeşitli sosyal medya platformlarında toplantı ile ilgili paylaşımlarının göz önüne alındığı, bu toplantının toplumun bir kesiminde infial uyandırabileceği, toplantıyı gerçekleştirecek gruplar/şahıslar arasında sözlü, fiziksel ve kışkırtma amaçlı saldırıların olabileceği, toplantı ve gösteriye terör örgütlerine müzahir grupların katılabileceği,

i. Taksim Meydanı ve İstiklal Caddesi'nde birçok konsolosluk binası ve azınlık ibadethanelerinin bulunduğu, sosyal ve turistik olarak aktif bir alan olduğu, 13/11/2022 ve öncesi tarihlerde bombalı saldırı eylemlerinin ilgili alanda gerçekleştirildiği, bölgenin ekonomik ve ticari yönden yüksek potansiyeli nedeniyle otel, restoran ve çeşitli iş yerlerini barındırdığı, bu alanda gerçekleşecek toplantı ve gösteri yürüyüşü sonucu Anayasa'da güvence altına alınan yerleşme ve seyahat hürriyeti ile çalışma hürriyetine mani olunacağı

gerekçesiyle 14/10/2023 tarihinde 00.01 ile 23.59 saatleri aralığında ilgili alanda toplantı ve gösteri yürüyüşü gerçekleştirilmesinin yasaklandığı belirtilmiştir.

4. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından sunulan yazılı görüşte özetle; muhatap Kurumdan gelen yazılı cevapta kamera görüntülerinin yer almadığı, kendi tespitine göre olay anında en az dört kameranın görüntü kaydı aldığı, muhatabın görüntü sunmaması halinde bunun işkence ve kötü muamelenin gizlenmesi maksadını taşıyacağı belirtilmektedir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı*" başlıklı 17'nci maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. (...) Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz. (...)"

6. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "*Kurumun görevleri*" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

7. 6701 sayılı Kanun'un "*Başvurular*" başlıklı 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükmüne bağlanmıştır.

8. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "*Ön incelemenin yapılması*" başlıklı 48'inci maddesine göre: "*Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda; a) Kurumun görev alanına girip girmediği, ... e) Belli bir konuyu içerip içermediği, f) Başvuruda bulunması gereken bilgilerin yer alıp almadığı yönlerinden incelenir.*"

9. Mezkûr Yönetmelik'in "*Karar türleri*" başlıklı 65'inci maddesi şöyledir:

"Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir."

10. Mezkûr Yönetmelik'in "*Gerekçeli kabul edilmezlik kararı*" başlıklı 67'nci maddesi şöyledir:

"Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinin kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir. Ön inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48'inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir."

11. Mezkûr Yönetmelik'in 69'uncu maddesinin birinci fıkrasında; "*İnceleme ve araştırma sonucunda başvurunun yerinde olduğu kanaatine varılması hâlinde ihlal kararı verilir.*" hükmü bulunmaktadır.

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

12. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

13. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

14. Birleşmiş Milletler (BM) İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü'nün 4'üncü maddesine göre *özgürlükten mahrum bırakma* terimi "(...) bir kişinin, herhangi bir biçimde (gözaltı/tutuklu olarak) alıkonulması ya da hapsedilmesi yahut herhangi bir yargısal, idari ya da başkaca bir makamın emri üzerine bu kişinin tutulduğu yeri dilediği zaman terk etmesine izin verilmediği bir kamusal ya da özel gözaltı yerlerine konulması/ (yerleştirilmesi)" anlamına gelmektedir.

15. İşkence ve kötü muamele ulusal ve uluslararası mevzuatta mutlak olarak yasaklanmıştır. Birleşmiş Milletler (BM) Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'nin 7'nci maddesine göre; *"Hiç kimse işkenceye ya da zalimane, insanlık dışı ya da küçük düşürücü muamele ya da cezalandırmaya maruz bırakılamaz. Özellikle, hiç kimse kendi özgür rızası olmadan tıbbi ya da bilimsel deneylere tabi tutulamaz."* Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) *"İşkence yasağı"* başlıklı 3'üncü maddesine göre *"Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muamelelere tabi tutulamaz."*

16. Anayasa'nın 17'nci maddesinde kimseye işkence ve eziyet yapılamayacağı, kimsenin insan haysiyeti ile bağdaşmayan ceza veya muameleyle tabi tutulamayacağı hüküm altına alınmıştır. AYM, bu kavramlar arasında bir yoğunluk farkının bulunduğunu ifade etmektedir. Buna göre; kişinin maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne en fazla zarar veren muamelenin *işkence* bu seviyeye varmayan fakat yine de önceden tasarlanmış, uzun dönem içinde saatlerce uygulanmış ve fiziki yaralanmaya veya yoğun maddi veya manevi ıstıraba sebep olan muamelenin *eziyet*, mağdurları küçük düşürebilecek ve utandırabilecek şekilde kendilerinde korku, küçültülme, elem ve aşağılanma duygusu uyandıran veya mağduru kendi iradesine ve vicdanına aykırı bir şekilde hareket etmeye sürükleyen aşağılayıcı nitelikteki daha hafif muamelelerin ise *insan haysiyetiyle bağdaşmayan* muamele veya ceza olarak değerlendirilebileceğini belirtmektedir (AYM, *Cezmi Demir ve Diğerleri*, 2013/293, para. 85, 88 ve 89).

17. BM İşkence ve Diğer Zalimane, Gayri İnsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşme'nin 1'inci maddesine göre *işkence* kavramı "(...) bir şahsa veya bir üçüncü şahsa, bu şahsın veya üçüncü şahsın işlediği veya işlediğinden şüphe edilen bir fiil sebebiyle, cezalandırmak amacıyla bilgi veya itiraf elde etmek için veya ayırım gözeten herhangi bir sebep dolayısıyla bir kamu görevlisinin veya bu sıfatla hareket eden bir başka şahsın teşviki veya rızası veya muvafakatiyle uygulanan fiziki veya manevi ağır acı veya ızdırıp veren bir fiil" anlamına gelmektedir.

18. Başvuran ilk olarak, Galatasaray Meydanı'nda gerçekleştirilen toplanma eyleminde polislerin ters kelepçe takmak suretiyle kendisine kötü muamelede bulunduğunu iddia etmektedir.

19. AİHM, kötü muamele iddialarının uygun kanıt belgeleri ile desteklenmesi gerektiğini belirtmektedir (AİHM, *Mehmet Ali Okur/Türkiye*, B. No: 31869/06, 17/4/2012, para. 52; *Klass/Almanya*, 22/9/1993,

para. 30).

20. Olay kapsamında sunulan bilgi ve belgeler incelendiğinde, Beyoğlu İlçe Emniyet Müdürlüğü'nün olay tarih ve saatine ilişkin kamera görüntülerine erişemediği anlaşılmıştır. İstanbul İl Emniyet Müdürlüğü tarafından sunulan kamera görüntülerinde ise başvuranın iddia ettiği ana ilişkin görüntü bulunmamaktadır.

21. Buna karşılık, başvuranın dilekçesine ek olarak video kaydı sunduğu görülmüştür. Başvuran tarafından sunulan video kaydının incelemesinde; kolluk güçleri tarafından toplanan grubun etrafının sarıldığı, başvuranın bu esnada *"işkençe uyguluyorlar bize diye"* görüntüyü kaydeden kameraya karşı bağırdığı, bunun üzerine erkek bir polis memuru ile aralarında sözlü tartışmanın yaşandığı, yine aynı esnada başvuranın elinin başka bir kadın polis memuru tarafından kelepçelenmeye çalışıldığı ancak başvuranın polis memuru ile sözlü tartışması esnasında jest ve mimik hareketlerinde bulunması sebebiyle kadın polis memurunun elini kelepçelemeyemediği, bunun üzerine erkek polis memurunun diğer yöne doğru hareketlendiği, daha sonra tekrar gelerek başvuranla tartışmaya girdiği, başvuranın kolunu bükerek ellerinin arkadan kelepçelenmesi yönünde harekette bulunduğu ve diğer polis memurlarının talimat doğrultusunda kelepçelemeyi gerçekleştirdiği anlaşılmaktadır.

22. 14/7/1949 tarihli ve 2559 sayılı Polis ve Salahiyet Kanunu'nun *"Zor ve silah kullanma"* başlıklı 16'ncı maddesine göre *"Polis, görevini yaparken direnişle karşılaşması halinde, bu direniş kırma amacıyla ve kırarak ölçüde zor kullanmaya yetkilidir."* Mezkûr maddenin ikinci fıkrasında zor kullanma yetkisinin direnmenin mahiyetine ve derecesine göre ve direnenleri etkisiz hale getirecek ölçüde kademeli olarak artan nispette bedeni kuvvet, maddi güç ve kanuni şartları gerçekleştirdiği takdirde silah kullanımı şeklinde olabileceği belirtilmektedir. Bu anlamda polisin kelepçe takması maddi gücün bir çeşidini oluşturmaktadır.

23. 2559 sayılı Kanun'a göre zor kullanmadan önce, ilgililere direnmeye devam etmeleri halinde zor kullanılacağına ihtarının yapılacağı belirtilmektedir. İstanbul İl Emniyet Müdürlüğü'nün sunduğu kamera görüntülerinde kelepçeleme anına ilişkin görüntü mevcut olmasa da ilgili görüntüde bir kalabalığın toplanma halinde olduğu, polisin gruba dağılması için iharda bulunduğu anlaşılmaktadır. Bu aşamada mevzuata aykırı hareket edildiğine ilişkin bir kanıt bulunmamaktadır.

24. 17/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun *"Yakalanan veya tutuklanan kişilerin nakli"* başlıklı 93'üncü maddesinde *"Yakalanan veya tutuklanarak bir yerden diğer bir yere nakledilen kişilere, kaçacaklarına ya da kendisi veya başkalarının hayat ve beden bütünlükleri bakımından tehlike arz ettiğine ilişkin belirtilerin varlığı hâllerinde kelepçe takılabilir."* hükmü yer almaktadır.

25. Buna ek olarak, 2559 sayılı Kanun'un *"Zor ve silah kullanma"* başlıklı 16'ncı maddesinin dördüncü fıkrasında *"Polis, zor kullanma yetkisi kapsamında direnmeyi etkisiz kılmak amacıyla kullanacağı araç ve gereç ile kullanacağı zorun derecesini kendisi takdir ve tayin eder. Ancak, toplu kuvvet olarak müdahale edilen durumlarda, zor kullanmanın derecesi ile kullanılacak araç ve gereçler müdahale eden kuvvetin amiri tarafından tayin ve tespit edilir."* hükmü bulunmaktadır.

26. Bu kapsamda, muhatap Kurumun sunduğu tahkikat dosyasında; ilgili bölgede toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenlemenin Kaymakamlık makamı tarafından yasaklandığı, bunun uygun şekilde ilgilere tebligatının yapıldığı buna rağmen grubun Galatasaray Meydanı'nda toplanmak için bir araya geldiği, bu nedenle kolluk güçleri tarafından yakalamanın gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır.

27. Yakalama gerçekleştirilirken, polisin kelepçe takabileceği mezkûr Kanun'da düzenlenmiş fakat öncesinde belirli şartlar aranmıştır. Buna göre; kişinin kaçacağı veya kendisi ya da başkasının hayat ve beden bütünlüğü açısından tehlike arz ettiğine ilişkin belirtilerin varlığı aranmaktadır. Somut olay kapsamında olay anının

bütününün görüntüleri mevcut olmasa da tahkikat dosyasından 25 kişilik bir grubun olay mahallinde yer aldığı, muhatabın sunduğu kamera kaydından da ihtara karşılık grubun dağılmadığı anlaşılmaktadır. Buna ek olarak, sunulan bilgi ve belgelerde yasaklamanın gerçekleştirildiği alanın sosyal, ekonomik, dini ve idari açıdan önemli bir yer teşkil ettiği, önceki yıllarda terör faaliyetlerine konu olduğu bir bütün olarak göz önüne alındığında, kolluk güçleri tarafından kelepçe takılmasının makul olduğu değerlendirilmektedir.

28. Başvuran, ellerinin arkadan kelepçelenmesine ek olarak bu işlemin üst üste altı kelepçe takılması yolu ile gerçekleştiğini belirtmektedir. Ancak, başvuranın bu iddiasını destekler bir kanıt sunmadığı görülmüş ve video kaydında da altı kez kelepçe takılması işleminin gerçekleştiği hususu anlaşılamamıştır.

29. Öte yandan, başvuranın yakalama işlemi sonrası götürüldüğü hastane tarafından düzenlenen Adli Muayene Raporu'nda "*Ekstremitelerin kollarda kelepçe takılması ile uyumlu olduğu, sol kol omuzda kızarıklık ve morarmanın bulunduğu, bilekte ekimoz mevcut olduğu*" saptanmıştır. İstanbul Protokolü'nde kelepçeleme işleminin özellikle el bileğinin kemikli kısımlarında yüzeysel ekimozlara, abrazyon ve laserasyonlara neden olabileceği belirtilmektedir (BM, İnsan Hakları Yüksek Komiserliği, İstanbul Protokolü: İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele veya Cezanın Etkin Soruşturulması ve Belgelenmesine İlişkin El Kitabı (2022 Baskısı), para. 448).

30. AİHM içtihadına göre; kötü muamelenin Sözleşme'nin 3'üncü maddesi kapsamına girmesi için asgari bir önem seviyesine ulaşması gerekmektedir. Bu asgari değerlendirme gerçekleştirilirken muamelenin süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ve başvuranın cinsiyeti, yaşı gibi somut olayın özellikleri dikkate alınmaktadır (AİHM, *Abdülkadir Aksoy/Türkiye*, B. No: 47585/16, 5/3/2019, para. 41). Anayasa Mahkemesi, AİHM içtihadını yorumlayarak somut olayda değerlendirmeye alınacak unsurlara muamelenin amacı ve kastı ile ardındaki nedenin de eklenebileceğini değerlendirmektedir (AYM, *Arif Haldun Soygür*, B. No: 2013/2659, 15/10/2015, para.48; AİHM, *Aksoy/Türkiye*, B. No: 21987/93, 18/12/1996, para.64; *Eğmez/Kıbrıs*, B. No: 30873/96, 21/12/2000 para.78; *Krastanov/Bulgaristan*, B. No: 50222/99, 30/9/2004, para. 53).

31. Bu noktada, polis memurunun başvuranın ellerine arkadan kelepçe takılmasının gerekli ve orantılı olup olmadığına ve kötü muamelede asgari eşiğin aşıp aşılmadığına ilişkin bir değerlendirmeye gidilmesi gerekecektir.

32. Olay anına ilişkin video kaydında, başvuranın polisin müdahalesine ilişkin tepkisel söylemlerde bulunduğu, bunun üzerine polis memurunun ona karşılık verdiği ve sözlü olarak tartıştıkları anlaşılmaktadır. Olay anında başvuranın etrafının kolluk güçleri tarafından sarılı bulunduğu ve bir diğer kadın polis memuru tarafından ellerinin kelepçelenmeye çalışıldığı görülmüştür. AYM, polisin zor kullanma yetkisinin bir cezalandırma aracı olmadığını ve mevzuatta belirlenen sınırın aşılmasının kötü muamele yasağını ihlal edebileceğini belirtmektedir (AYM, *Arif Haldun Soygür*, B. No: 2013/2659, 15/10/2015, para. 54). Bu noktada izlenen görüntülerden, başvuranın elinin kelepçelenmesi işleminin; başvuranın polise karşılık vermesi, sınırlı bir halde gerçekleştirdiği jest ve mimik hareketleriyle elinin kelepçelenmesine engel olması, olayın geçtiği caddenin birçok açıdan işlek ve önemli bir konumda bulunduğu hususları birlikte göz önüne alındığında makul bir tedbir olduğu ve kötü muamele yasağının ihlal edilmediği değerlendirilmiştir.

33. Başvuranın bir diğer iddiası ise ağabeyi A.T.'nin polis tarafından darp edilmesidir. Öncelikle, 6701 sayılı Kanun'un 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında yer alan hükümler uyarınca başvuru sahibinin iddia kapsamında zarar gören ve bizzat başvuran olmasının gerektiği anlaşılmaktadır.

34. Öte yandan, başvuranın somut delil olarak sunduğu kamera görüntüsün mevcut olması sebebiyle ilgili görüntüler incelenmiş; A.T.'ye polis tarafından müdahalede bulunduğu görülmüştür. Ancak polisin müdahalesinin, başvuranın öne sürdüğü *darp etme* şeklinde olmadığı anlaşılmaktadır. İlgili video kaydından, A.T.'nin hareketleri nedeniyle kolluk güçleri tarafından etrafının sarıldığı ve zapt edilmeye çalışıldığı, A.T.'nin başının öne eğilerek, ellerinin kelepçelendiği anlaşılmaktadır.

35. Buna karşılık, söz konusu müdahalenin öncesine ilişkin herhangi bir görüntü kaydı paylaşılmış değildir. Bu nedenle, kolluk güçlerinin müdahalesinin gerekli ve orantılı olup olmadığı, polisin zor kullanma yetkisinde sınırın aşılmış olup olmadığına ilişkin bir değerlendirmede bulunulamamaktadır. Kötü muamele iddiasını öne süren başvuranın, yukarıda değinilen kamera görüntüsü dışında olayın öncesine dair bir görüntü sunmadığı ve iddia kapsamında zarar gören olmadığı hususları birlikte değerlendirildiğinde; başvuranın iddiasının, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 67'nci maddesinde yer alan hükmü uyarınca kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

36. Sonuç olarak, başvuranın iddiaları, muhatap Kurumun cevapları ve ilgili mevzuat birlikte değerlendirildiğinde kötü muamele yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

12/12/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alişan TIRYAKI
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Yunus Emre KARAOSMANOĞLU
Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Üye